

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ. 410.003.04.2022

**Pan
Mariusz Mituś
Przewodniczący
Zarządu Koła
Polskiego Stowarzyszenia
na rzecz Osób z Niepełnosprawnością
Intelektualną w Jarosławiu
ul. Wilsona 6a
37-500 Jarosław**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/032 Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej realizowane przez samorządy województw

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Jarosławiu ul. Wilsona 6a, 37-500 Jarosław
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mariusz Mituś Przewodniczący Zarządu Koła – w całym okresie objętym kontrolą
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Wykonanie dotowanych zadań i uzyskanie zakładanych rezultatów 2. Legalność i gospodarność wykorzystania środków
Okres objęty kontrolą	Lata 2019 – 2021 z wykorzystaniem dowodów sporządzonych także przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontroler	Monika Marciniak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/18/2022 z 10 lutego 2022 r. (akta kontroli str.1-3)

¹Dz.U. z 2022 r. poz. 623, dalej: *ustawa o NIK*

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Jarosławiu (dalej *PSONI Koło w Jarosławiu*) w zakresie wykonania dotowanych zadań i uzyskania zakładanych rezultatów oraz legalności i gospodarności wykorzystania środków PFRON będących w dyspozycji Województwa Podkarpackiego i przekazanych PSONI Koło w Jarosławiu.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W okresie objętym kontrolą PSONI Koło w Jarosławiu prowadziło Zakład Aktywności Zawodowej w sposób umożliwiający skuteczne wspieranie osób niepełnosprawnych w ich rehabilitacji zawodowej i społecznej, między innymi poprzez zapewnienie im rehabilitacji w wymiarze określonym w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 lipca 2012 r. w sprawie *zakładów aktywności zawodowej*³. W ocenie NIK szczególnego podkreślenia wymaga stworzenie przyjaznych i dających poczucie bezpieczeństwa warunków pracy. Osoby niepełnosprawne były wspierane w poszukiwaniu zatrudnienia na otwartym rynku pracy, działania te jednak podlegały dużym ograniczeniom przede wszystkim z uwagi na specyfikę schorzeń uczestników ZAZ, wysoki stopień bezrobocia w powiecie jarosławskim oraz brak zainteresowania ze strony potencjalnych pracodawców. Uzasadnieniem oceny pozytywnej jest również fakt, że w okresie pandemii Covid-19 wprowadziło skuteczne mechanizmy ograniczające jej wpływ na prowadzoną w zakładzie rehabilitację zawodową.

NIK ocenia pozytywnie realizację przez PSONI Koło w Jarosławiu zadań dofinansowanych przez samorząd województwa to jest zadania zleconego Aktywni Razem oraz robót budowlanych w budynku służącym rehabilitacji osób niepełnosprawnych, gdyż ich wykonanie było zgodne z zawartymi umowami, a wydatki prawidłowo rozliczone.

Ewidencja księgową dla projektów poddanych kontroli prowadzona była zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia z dnia z dnia 29 września 1994 r. o *rachunkowości*⁴ oraz postanowieniami zawartych umów.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Wykonanie dotowanych zadań i uzyskanie zakładanych efektów

Opis stanu faktycznego

1.1. W okresie objętym kontrolą PSONI prowadził dwa Zakłady Aktywności Zawodowej⁶ to jest:

- w Jarosławiu prowadzący działalność gospodarczą o charakterze wytwórczo – usługowym w ramach działów: gastronomicznego porządkowo gospodarczego oraz działalność obsługowo - rehabilitacyjną;
- w Starych Oleszycach prowadzący działalność gospodarczą o charakterze wytwórczo usługowym w ramach działów: dział produkcyjny – produkcja ekologicznych podpałek, dział usługowy – usługi małej poligrafii, niszczenia dokumentów oraz działalność obsługowo rehabilitacyjną.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz.U.2021.1934 t.j. dalej *rozporządzenie ZAZ*

⁴ Dz.U.2021.217 t.j. dalej *ustawa o rachunkowości*

⁵ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ Dalej: ZAZ

Zakłady mogły podejmować inne rodzaje produkcji i usług stosownie do zapotrzebowania rynku.

1.1.1. W latach 2019 -2021⁷ w ZAZ w Starych Oleszycach zatrudnionych było odpowiednio:

- 1) 71; 72 i 72 osób w tym:
 - 31; 30 i 30 uczestników ze znacznym stopniem niepełnosprawności;
 - 23; 24 i 24 uczestników z umiarkowanym⁸ stopniem niepełnosprawności;
 - 17; 18 i 18 osób – personelu;
- 2) liczba nowoprzyjętych uczestników w latach 2019 -2021 wyniosła odpowiednio 5 3 i 6 osób, w tym:
 - 0; 0 i 1 osoba - powrót do ZAZ;
 - 1; 0 i 0 osoba z otwartego rynku pracy;
 - 4; 3 i 5 osób – pierwszorazowe zatrudnienie w ZAZ;
- 3) liczba uczestników, którzy zakończyli pracę w ZAZ w latach 2019 - 2021 wynosiła odpowiednio 4; 2 i 5 osób, w tym:
 - 3; 2 i 4 osoby zakończyły aktywność zawodową,
 - 1; 0 i 1 osoba przeszła na otwarty rynek pracy lub do innej formy pracy chronionej.
- 4) koszt działalności ZAZ w latach 2019 -2021 wynosił odpowiednio 2557; 2558 i 2924 tys. zł.

W latach 2019 -2021⁹ w ZAZ w Jarosławiu zatrudnionych było odpowiednio:

- 1) 155; 175 i 183 osób w tym:
 - 62; 71 i 74 uczestników ze znacznym stopniem niepełnosprawności;
 - 53; 59 i 61 uczestników z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności;
 - 40; 45 i 48 osób – personelu;
- 2) liczba nowoprzyjętych uczestników w latach 2019-2021 wyniosła odpowiednio:
 - 7, 23 i 10 osób, w tym:
 - 0; 0 i 2 osoby - powrót do ZAZ;
 - 7; 23 i 8¹⁰ osób – pierwszorazowe zatrudnienie w ZAZ;
- 3) liczba uczestników, którzy zakończyli pracę w ZAZ w latach 2019 - 2021 wynosiła odpowiednio 2; 8 i 5 osób, w tym:
 - 2; 8 i 5 osób zakończyło aktywność zawodową,
 - nikt nie przeszedł na otwarty rynek pracy lub do innej formy pracy chronionej.
- 4) koszt działalności ZAZ w latach 2019 -2021 wynosił odpowiednio 7463; 8728 i 9188 tys. zł.

Średni czas zatrudnienia w ZAZ w latach 2019 -2021 wynosił odpowiednio 5,46; 5,48 i 6,19 lat.

(akta kontroli tom I str. 381-382,482)

Szczegółowej kontroli poddano ZAZ w Jarosławiu, jako kryterium wyboru stosując wysokość środków otrzymanych przez obydwie zakłady w latach 2019 -2021.

(akta kontroli tom I str.79-158)

⁷ Według stanu na dzień 31 grudnia każdego roku objętego kontrolą

⁸ osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności oraz towarzyszącymi schorzeniami

⁹ Według stanu na dzień 31 grudnia każdego roku objętego kontrolą

¹⁰ W tym 1 osoba z otwartego rynku pracy

Pan [...] ¹¹ Dyrektor Biura Obsługi Placówek PSONI Koło w Jarosławiu (dalej *Dyrektor BOP*) wyjaśnił, że zdecydowaną większość pracowników ZAZ stanowią osoby z niepełnosprawnością intelektualną, w tym także z niepełnosprawnościami sprzężonymi oraz zaburzeniami psychicznymi. Jest to grupa osób najbardziej wykluczonych na rynku pracy i dla których wprowadzanie na ten rynek jest procesem długotrwałym i nie w każdym przypadku jest szansa na zakończenie tego procesu sukcesem. Znaczna część pracowników ZAZ, z uwagi na poziom funkcjonowania, niepełnosprawność intelektualną i współistniejące niepełnosprawności sprzężone, czy inne ograniczenia nigdy nie będzie w stanie przejść na otwarty rynek pracy i wykonywać wyuczone czynności zawodowe bez wsparcia ze strony trenerów pracy i innych specjalistów. Z wyjaśnień wynika ponadto, że ZAZ jest dla osób z niepełnosprawnością intelektualną formą zatrudnienia w pełni odpowiadającą ich potrzebom i możliwościom. Składający wyjaśnienia dodał, że nie ma przepisów, które by narzucały obowiązek przechodzenia na otwarty rynek pracy, czy też określałyby limit okresu zatrudnienia w zakładach aktywności zawodowej.

(akta kontroli tom I str. 427-428)

Z raportów końcowych *Badania Zakładów Aktywności Zawodowej*¹² oraz *Bariery i możliwości integracji zawodowej osób niepełnosprawnych w województwie podkarpackim*¹³ wynika, że zatrudnieni w ZAZ pracownicy pomimo wieloletniego doświadczenia zawodowego, bardzo często nie spełniali oczekiwań pracodawców ze względu na ograniczenia związane z brakiem elastyczności, nieumiejętnością przechodzenia z jednego zadania do drugiego, dostosowania tempa pracy, dłuższego skupienia uwagi na wykonywanych czynnościach, szybszą męczliwość, nieumiejętnością pracy bez nadzoru, a także większym narażeniem na stres. Trudnością w wychodzeniu pracowników ZAZ na otwarty rynek pracy był również strach przed niepowodzeniem, utratą bezpiecznego i stałego miejsca zatrudnienia oraz brak możliwości powrotu do ZAZ.

Ponadto osoby niepełnosprawne, w szczególności z autyzmem lub chorobą psychiczną miały gorszą sytuację na otwartym rynku pracy. Czynniki, które w większości wpływały na ten stan to:

- ograniczone możliwości zdobywania lub podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- ograniczenia samodzielności, z czym związana jest konieczność zapewnienia systematycznego wsparcia np. trenera w miejscu pracy;
- mała aktywność społeczna (m.in. niższa niż przeciętna ilość kontaktów społecznych, oraz niekorzystanie z dostępnych dla ogółu społeczeństwa form aktywności społecznej);
- trudności związane z zaakceptowaniem własnej sytuacji związanej z posiadaną niepełnosprawnością, co wiąże się z silnymi emocjami, które utrudniają rzeczowe spojrzenie na sytuację, blokują podejmowanie właściwych działań;
- nadopiekuńczość rodziców/opiekunów prawnych, która negatywnie wpływa na rozwój społeczno-zawodowy;
- bariery mentalne związane z negatywnymi reakcjami i postawami otoczenia społecznego osób niepełnosprawnych (okazywana niechęć, wrogość, projekcja, dyskryminacja oraz obojętność), w konsekwencji bariery te prowadzą do izolacji oraz stanowią główną przyczynę marginalizacji,

¹¹ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie imienia i nazwiska, ze względu na prywatność osoby fizycznej.

¹² Projekt realizowany na zlecenie Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

¹³ Publikacja powstała w ramach projektu Badanie barier i możliwości integracji społecznej osób niepełnosprawnych realizowanego przy udziale środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

spowolnienia procesu integracji społecznej, a tym samym aktywności społecznej osób niepełnosprawnych;

- poziom bezrobocia – wg. stanu na czerwiec 2021 r. stopa bezrobocia w powiecie jarosławskim wynosiła 11,1%; a w powiecie przeworskim 11,3%; - i była wyższa niż w województwie-8,5% oraz w kraju-5,9%;
- bariery architektoniczne - zatrudnienie na otwartym rynku pracy osób niepełnosprawnych jest bardzo trudne (pracodawca, który chce zatrudnić taką osobę musi dostosować do niej stanowiska pracy i uzyskać akceptację PIP).

Z przedmiotowych raportów wynika ponadto, że otwarty rynek pracy niechętnie przyjmuje pracowników ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz schorzeniami specjalnymi, a osoby z autyzmem i chorujące psychicznie spotykają się nadal z silnym ostracyzmem społecznym i sam fakt stosowania preferencji przy zatrudnieniu takich osób w ZAZ, czy dofinansowania z PFRON ich wynagrodzeń i rehabilitacji nie niweluje tych barier. Osoby te w większym stopniu, niż inne grupy niepełnosprawnych, artykułują obawy i niechęć wobec wychodzenia na otwarty rynek pracy, co wynika z ostrożnych lub niechętnych postawach pracodawców. W powszechnym przekonaniu zwalania to z obciążeń związanych z bezpośrednim kontaktem i „borykaniem” się z problemami, jakie może generować zatrudnienie osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności we własnych strukturach organizacyjnych¹⁴. W raportach sformułowana została również teza, że pracodawcy mogą mieć niewystarczającą lub opartą na uprzedzeniach wiedzę o możliwości wykonywania pracy przez osoby niepełnosprawne, szczególnie z niepełnosprawnością, taką jak choroby psychiczne lub padaczka. Dlatego najrzadziej zatrudniane są osoby z niepełnosprawnością intelektualną i chorobami psychicznymi

(akta kontroli tom I str. 169-186, tom II str.31-499)

W okresie od dnia 9 kwietnia 2020 r. do dnia 11 maja 2020 r. z powodu pandemii SARS-CoV2 w ZAZ wprowadzono przestój w działalności wytwórczo usługowej. W okresie pandemii zatwierdzone zostały ponadto *Procedury dowozu do placówek PSONI* oraz *Procedury funkcjonowania ZAZ*.

Dyrektor BOP wyjaśnił, że zespół programowy zarekomendował rozwiązania umożliwiające kontynuację podejmowanych działań i będące odpowiedzią na obawy pracowników szczególnie narażonych na zakażenia koronawirusem ze względu na choroby współistniejące.

(akta kontroli tom I str. 383- 417)

ZAZ wspierał osoby niepełnosprawne w poszukiwaniu miejsca pracy współpracując w tym zakresie z Centrum Doradztwa Zawodowego i Wspierania Osób Niepełnosprawnych Intelktualnie¹⁵, które realizowało projekty ukierunkowane na podniesienie poziomu aktywności zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnością w wieku produkcyjnym na otwartym rynku pracy. Aktywizacja ta oparta była na modelu zatrudnienia wspomaganego, w którym podstawową rolę odgrywa trener pracy¹⁶. W związku z tym pracodawca (nie ponosząc żadnych dodatkowych obciążeń) miał pewność, że zlecone zadanie będzie wykonane dobrze, że zostaną zachowane wszystkie standardy oraz odpowiednio wysoka, jakość pracy. Istotnym etapem w procesie zatrudnienia wspomaganego była 35-cio godzinna

¹⁴ „Badanie Zakładów Aktywności Zawodowej” Raport końcowy, Projekt realizowany na zlecenie Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, sierpień 2017, s. 155.

¹⁵ (dalej Centrum DZWONI)

¹⁶ osoba, która przepracowuje w zakładzie pracy stanowisko i zapoznaje się z czynnościami, jakie będzie wykonywała osoba z niepełnosprawnością, towarzyszy jej w wykonywaniu wszystkich aktywności oraz wspiera ją na tyle, na ile tego potrzebuje

praktyka zawodowa, podczas której osoba z niepełnosprawnością pracowała na otwartym rynku pracy jak każdy inny pracownik, ale przy wsparciu trenera pracy. Dzięki możliwości odbycia praktyki zawodowej pracodawca miał możliwość zaobserwowania pracy osób z niepełnosprawnościami, ocenić, jakość i efektywności ich pracy, a także przydatności, jako potencjalnych pracowników. Zatrudnienie osób z niepełnosprawnością za pośrednictwem Centrum DZWONI umożliwiało pracodawcom znalezienie odpowiedniego pracownika na konkretne stanowisko. Dyrektor BOP wyjaśnił, że *działania w kierunku zatrudnienia na otwartym rynku pracy zostały dodatkowo ograniczone przez występujący stan epidemii COVID-19. Zakłady pracy podlegały wówczas znacznym ograniczeniom a ich działalność była często zawieszana. Nie było, zatem w tym okresie możliwości odbywania próbek pracy czy praktyk zawodowych na otwartym rynku pracy, które mogłyby zakończyć się przejściem na otwarty rynek pracy. W latach poprzedzających okres objęty kontrolą były przypadki skutecznego przejścia do zakładów pracy spoza systemu pracy chronionej.*

(akta kontroli tom II str. 458-489)

1.1.2. ZAZ prowadził rehabilitację osób niepełnosprawnych w wymiarze i na zasadach określonych w §12 pkt 1 i 3 rozporządzenia w sprawie ZAZ.

W ZAZ powołany był Zespół Programowy, który opracowywał Indywidualne Programy Rehabilitacji (dalej IPR), zatwierdzane następnie przez kierownika Zakładu. Opracowane IPR były szczegółowe i zindywidualizowane, spełniały wymogi określone w §13 pkt 3 rozporządzenia ZAZ. Zespół Programowy regularnie, nie rzadziej niż raz do roku dokonywał oceny efektów rehabilitacji. W latach 2019-2021 żaden pracownik nie osiągnął wystarczającego poziomu sprawności społecznej i zawodowej oraz gotowości do podjęcia zatrudnienia na otwartym lub chronionym rynku pracy, co zostało odnotowane we wskazaniach zespołu programowego podczas rocznej oceny efektów rehabilitacji zawodowej i społecznej. W związku z powyższym nie opracowano żadnego planu zatrudnienia u innego pracodawcy. Dyrektor Biura Obsługi Placówek PSONI wyjaśnił, że *znalezienie odpowiedniego zatrudnienia na otwartym rynku pracy dla pracowników z niepełnosprawnością zatrudnionych w Zakładzie Aktywności Zawodowej w Jarosławiu stanowi duże wyzwanie. Przyczyną takiego stanu jest brak samodzielności osób w przemieszczaniu się do miejsca pracy oraz problemy związane z przystosowaniem miejsca pracy. Ponadto na rynku lokalnym pojawia się niewystarczająca liczba ofert pracy, którą mogłyby wykonywać osoby z niepełnosprawnością. Większość zatrudnionych w ZAZ pracowników to osoby z niepełnosprawnością intelektualną i chorobami psychicznymi, które należą do grupy osób najbardziej wykluczonych na rynku pracy i dla których wprowadzanie na ten rynek jest procesem długotrwałym. Podjęcie pracy zawodowej w ZAZ jest dla zdecydowanej większości pracowników pierwszym elementem procesu usamodzielniania się zarówno w aspekcie ekonomicznym jak i psychospołecznym. Składający wyjaśnienia dodał, że w roku 2020-2021 ze względu na panującą pandemię COVID 19, działaniami prowadzone w kierunku przygotowywania pracowników do pracy na otwartym rynku były ograniczone ze względu na obawy pracowników, dla których nowa sytuacja była bardzo stresująca i nie chcieli decydować się na zmianę i niepewność. Również pracodawcy ze względu na panujące ograniczenia i niestabilność finansową nie byli zainteresowani organizowaniem „próbek pracy” w przedsiębiorstwach, a tym bardziej zatrudnianiem nowych pracowników.*

(akta kontroli tom I str.159 – 380, 458 -459)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

1.2.1. i 1.2.2. W okresie objętym kontrolą PSONI Koło w Jarosławiu realizowało 1 zadanie zlecone na podstawie art. 36 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych¹⁷. Był to projekt *Aktywni Razem*¹⁸ realizowany od dnia 1 września do dnia 31 października 2021 r. na podstawie umowy zawartej z Województwem Podkarpackim – Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Rzeszowie. Zgodnie z umową wartość projektu wynosiła 56,3 tys. zł, kwota dofinansowania wyniosła 45 tys. zł. Źródłem dofinansowania były środki PFRON będące w dyspozycji Województwa Podkarpackiego. Celem projektu było promowanie na terenie województwa podkarpackiego aktywności osób z niepełnosprawnościami w szczególności osób z niepełnosprawnością intelektualną w różnych dziedzinach życia społecznego i zawodowego korzystających ze wsparcia PSONI Koło w Jarosławiu.

Celami szczegółowymi projektu były:

- promowanie aktywności społeczno – zawodowej osób z niepełnosprawnościami w szczególności osób z niepełnosprawnością intelektualną;
- promowanie produktów i usług wytwarzanych i świadczonych przez osoby z niepełnosprawnościami w szczególności osoby z niepełnosprawnością intelektualną w podmiotach ekonomii społecznej PSONI Koło w Jarosławiu oraz ich współpracy klientami biznesowymi w tym z zagranicy;
- przeciwdziałanie wykluczeniu informacyjnemu osób z niepełnosprawnościami w szczególności osób z niepełnosprawnością intelektualną, poprzez rozpowszechnianie informacji dotyczących możliwości ich indywidualnego rozwoju i prowadzenia niezależnego, samodzielnego życia w integracji oraz propagowanie postrzegania osób niepełnosprawnych, jako kompetentnych i wartościowych członków społeczeństwa;
- przeciwdziałanie wykluczeniu informacyjnemu rodziców/opiekunów prawnych dzieci, młodzieży osób dorosłych z niepełnosprawnościami w szczególności osób z niepełnosprawnością intelektualną poprzez rozpowszechnianie wśród nich informacji dotyczących możliwości wsparcia ich dzieci w indywidualnym rozwoju i prowadzeniu przez nie niezależnego, samodzielnego życia w integracji;
- upowszechnianie najnowszych informacji o potrzebach i możliwościach osób z niepełnosprawnościami w szczególności osób z niepełnosprawnością intelektualną, a także formach i metodach ich wspierania, wśród pracowników administracji publicznej oraz innych instytucji;
- prezentacja działalności PSONI Koło w Jarosławiu oraz współpracy z Samorządem Województwa Podkarpackiego w tym ROPS w Rzeszowie.

Zakładane rezultaty projektu to:

- 1 sponsorowany artykuł;
- 1 folder o nakładzie 3000 sztuk;
- 1 portfolio o nakładzie 1000 sztuk;
- 3 materiały filmowe
- wzrost wiedzy u 60% badanej grupy na temat aktywności osób z niepełnosprawnościami, w szczególności osób z niepełnosprawnością

¹⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 573, ze zm. – dalej: *ustawa o rehabilitacji*

¹⁸ Projekt realizowany na podstawie umowy z dnia 27 sierpnia 2021 r. zawartej z Województwem Podkarpackim – Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Rzeszowie

intelektualną w różnych dziedzinach życia społecznego i zawodowego korzystających ze wsparcia PSONI.

W ramach zadania *Aktywni Razem* PSONI Koło w Jarosławiu 12 *Porozumień o współpracy* z osobami fizycznymi. Przedmiotem tych porozumień było wykonywanie zadań, jako Koordynator projektu, specjalista ds. rozliczeń/księgowy, a także kolportażu publikacji i portfolio.

Z uwagi na charakter realizowanego zadania¹⁹ nie było możliwe podanie dokładnej liczby uczestników projektu.

Cele zadania *Aktywni Razem* zostały osiągnięte i służyły wspieraniu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Wyniki zadania były potwierdzane w formie ankiet.

Z danych PSONI Koło w Jarosławiu wynika, że z produktami projektu szacunkowo zapoznało się 1000 osób (nakład), z artykułem sponsorowanym 3000 (nakład gazety), filmy obejrzało ponad 3000 osób (liczba wyświetleń).

W wyniku końcowego rozliczenia zadania wyniosła 44,72 tys. zł w konsekwencji na rachunek Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Rzeszowie zwrócono niewykorzystaną kwotę dotacji w wysokości 279,11 zł.

Zakres rzeczowy zadania wykonano zgodnie z danymi zawartymi w ofercie, umowie i sprawozdaniu.

(akta kontroli tom II str. 1-62, 64, 101-162)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

1.3. W okresie objętym kontrolą PSONI Koło w Jarosławiu otrzymało na podstawie umowy zawartej z Województwem Podkarpackim – Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej jedno dofinansowanie²⁰ robót budowlanych na kwotę 215,5 tys. zł, przy ogólnej wartości projektu 431,0 tys. zł. Źródłem dofinansowania były środki PFRON będące w dyspozycji Województwa Podkarpackiego.

Dofinansowanie dotyczyło Ośrodka Rehabilitacyjno – Edukacyjno – Wychowawczego im. Krystyny Rajtar (OREW) Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Jarosławiu, który prowadził działania edukacyjne, terapeutyczne, opiekę medyczną, zajęcia psychologiczne i logopedyczne, integrację sensoryczną, hipoterapię i wieloprofilową, ciągłą rehabilitację dla dzieci i młodzieży od 3 do 25 roku życia.

Osiągniętym celem ogólnym projektu pn. „Remont oraz dostosowanie istniejącego budynku Ośrodka Rehabilitacyjno – Edukacyjno – Wychowawczego PSONI Koło w Jarosławiu do wymagań przepisów przeciwpożarowych” była poprawa warunków lokalowych oraz bezpieczeństwa wychowanków OREW. Roboty budowlane zgodnie z umową dotyczyć miały:

- remont tarasu zewnętrznego wraz z schodami;
- dostosowania budynku OREW do wymagań przepisów przeciwpożarowych z uwagi na występowanie warunków stwarzających potencjalne zagrożenie dla życia i ludzi między innymi poprzez wykonanie oddymiania klatki schodowej oraz oświetlenia ewakuacyjnego

(akta kontroli tom II str.163-258)

¹⁹ Działania projektowe obejmowały kilka kanałów informacyjnych w tym: prasę, media elektroniczne oraz kolportaż materiałów w różnorodnych organizacjach i instytucjach

²⁰ W roku 2021

Z przeprowadzonych w dniu 8 marca 2022 r. oględzin wynika, że obiekt służy rehabilitacji w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych oraz osiągnięto przewidywane w umowie efekty realizacji zadania to jest wykonano wszystkie zaplanowane prace.

(akta kontroli tom II str. 259-271)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

PSONI Koło w Jarosławiu spełniając wymogi określone w ustawie o rehabilitacji utworzyło i prowadziło ZAZ obejmując w ten sposób osoby niepełnosprawne skuteczną rehabilitacją zawodową i społeczną. W okresie pandemii Covid-19 wprowadzono adekwatne mechanizmy ograniczające jej wpływ na prowadzoną w ZAZ rehabilitację. Środki na realizację zadania *Aktywni Razem* wydatkowane były oszczędnie i wydajnie, w sposób pozwalający osiągnąć cel zawartej umów. Dofinansowanie robót budowlanych zostało wykorzystane zgodnie z umową.

OBSZAR

Opis stanu
faktycznego

2. Legalność i gospodarność wykorzystania środków

2.1 i 2.2. PSONI Koło w Jarosławiu spełniało wymogi określone w art. 29 ustawy o rehabilitacji dotyczące utworzenia jednostki o statusie zakładu aktywności zawodowej. Status zakładu aktywności zawodowej został przez Wojewodę Podkarpackiego przyznany decyzją z dnia 21 grudnia 2007 r.²¹. Przedmiotowa decyzja była zmieniana sześciokrotnie, zmiany dotyczyły wskazania w jej sentencji uruchomienia nowych lokalizacji działalności ZAZ w jednym przypadku zmiana odnosiła się do zmiany nazwy organizatora²². ZAZ był jednostką wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo.

(akta kontroli tom I str.82-104, tom II str. 301-309, tom III str. 165-233, 234-236)

2.3. PSONI Koło w Jarosławiu spełniało warunki określone w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o *działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*²³.

(akta kontroli tom I str.6-64)

2.4. PSONI Koło w Jarosławiu było właścicielem budynku, w którym przeprowadzane były roboty budowlane objęte dofinansowaniem. Ustalono ponadto, że wnioskodawca nie miał zaległości w terminowym regulowaniu zobowiązań na dzień złożenia wniosku oraz, że w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku nie uzyskał dofinansowanie robót ze środków Funduszu będących w dyspozycji samorządu województwa, dotyczących obiektu objętego robotami.

(akta kontroli tom II str. 272-289)

2.5. PSONI Koło w Jarosławiu miało ustalone zasady (politykę) rachunkowości.

(akta kontroli tom III str.1-154)

Ewidencja księgową PSONI Koło w Jarosławiu prowadzona jest przy użyciu programu *Księgi Rachunkowe* autorstwa firmy [...] ²⁴. W wyniku oględzin tej ewidencji ustalono, że:

²¹ Nr D/11/2007 (ZAZ)

²² Nazwa Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Jarosławiu została zmieniona na Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną

²³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1057, ze zm.

²⁴ W wystąpieniu pokontrolnym na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r.,

- na potrzeby zadań poddanych kontroli prowadzona była w księgach rachunkowych 2021 roku wyodrębniona analitycznie ewidencja w księgach pomocniczych, w której ujęte zostały wszystkie dokumenty źródłowe dotyczące wybranych zadań;
- zgodnie z obowiązującą w PSONI Koło w Jarosławiu Polityką Rachunkowości, wyróżnikiem dla danego projektu/zadania jest drugi człon numeru konta dla zadania „Aktywni Razem” wyróżnikiem był numer „17”, a dla zadania „Roboty budowlane obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych” wyróżnikiem był numer „44”;
- księgi rachunkowe prowadzone są chronologicznie i systematycznie na kontach analitycznych ksiąg pomocniczych, których obroty ujmowane są równocześnie w księdze głównej;
- plan kont dostosowany jest do potrzeb sporządzania sprawozdań finansowych.
(akta kontroli tom III str. 155-164)

Kontroli poddano:

- 12 *Porozumień o współpracy* pomiędzy osobami fizycznymi oraz PSONI Koło w Jarosławiu jak również miesięcznej ewidencji czasu pracy sporządzonej do tych porozumień;
- dowody księgowe²⁵ do zadania Aktywni Razem to jest 9 rachunków do umowy cywilnoprawnej wystawionych przez osoby fizyczne (zleceniobiorców) na łączną kwotę 14,925,56 zł oraz 6 faktur VAT wystawionych przez dostawców towarów i usług na łączną kwotę 35695 zł;
- 5 faktur VAT wystawionych przez dostawców towarów i usług w ramach realizacji zadania – robót budowlanych w zakresie remontu istniejącego budynku OREW na łączną kwotę 430 966 zł.

Wszystkie dowody księgowe poddane kontroli dokumentowały zdarzenia dotyczące realizacji odpowiedniego projektu oraz spełniały warunki określone w art. 21 oraz art. 22 ustawy o rachunkowości.

(akta kontroli tom III str. 241-306)

2.6. PSONI Koło w Jarosławiu wniosło wkład własny w wysokości 5900 zł²⁶, ponadto zadanie objęte kontrolą nie było dotowane ze środków niewykazanych w umowie i sprawozdaniu. W okresie objętym kontrolą PSONI Koło w Jarosławiu nie realizowało zadań analogicznych do zadania dofinansowanego ze środków PFRON. PSONI Koło w Jarosławiu nie pobierało żadnych opłat od adresatów zadania zleconego *Aktywni Razem*.

(akta kontroli tom II str. 293-300, tom III str. 459-462)

2.7. Kontrola dowodów księgowych na łączną kwotę 33 985 zł, wybranych z uwzględnieniem wysokości poniesionych kosztów wykazała, że:

- w przypadku dotowanych zadań rozliczane były wyłącznie koszty, które się do tego kwalifikowały;
- środki z zakładowego funduszu aktywności ZAZ wydatkowane były na cele określone w § 15 ust. 1 rozporządzenia ZAZ.

(akta kontroli tom III str. 307-344)

poz. 1233 ze zm.) Najwyższa Izba Kontroli wyłączyła jawność informacji w zakresie nazwy przedsiębiorcy. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

²⁵ Dotyczące 89,91% wydatków kwalifikowalnych

²⁶ W dniu 7 października 2021 r.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

PSONI Koło w Jarosławiu prawidłowo prowadziło dla kontrolowanych projektów ewidencję księgową w sposób umożliwiający weryfikowanie sporządzanych na jej podstawie sprawozdań oraz zapobiegający wielokrotnemu rozliczaniu w ramach różnych projektów tych samych wydatków.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Rzeszów, dnia 5 maja 2022 r.

Kontroler
Monika Marciniak
Gł. specjalista k.p.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
Dyrektor
Wiesław Motyka

/-/

/-/